

Les colònies industrials.

Una sèrie de condicionants van afavorir la creació a Catalunya de les conegudes colònies industrials. El fet de no tenir carbó i el seu elevat preu va fer que els empresaris catalans haguessin de buscar altres formes per tal d'obtenir l'energia per fer moure les seves màquines. A partir del 1869 i per tal d'estalviar els alts costos del carbó, es va recórrer a l'energia hidràulica, cosa que va fer que aquestes noves indústries es localitzessin prop dels rius per aprofitar la seva energia per fer moure les màquines. Però, les comunicacions també hi eren importants, i es van construir en llocs per on passés el ferrocarril.

Les colònies comportaven tot un conjunt d'edificacions, localitzades lluny dels nuclis urbans, per tot un seguit de raons, entre les que destacava el fet d'escapar dels cercles de propagació de les idees revolucionàries relacionades amb el moviment obrer. Al costat de l'immoble de la fàbrica hi havia església, escola, habitatges, economat i centres recreatius per a ús dels treballadors i les seves famílies. A diferència de les fàbriques, on els vincles entre treballadors i empresaris eren estrictament laborals, a les colònies es van establir unes relacions socials molt més àmplies, dominades pel *paternalisme* dels amos i allunyades de la conflictivitat social de les ciutats més grans.

L'organització de la producció en colònies tenia inconvenients perquè exigia construir unes instal·lacions annexes a la fàbrica i reduir el procés de producció quan baixava el cabal d'aigua a l'estiu i no es podia obtenir energia. El cost del transport era més elevat a causa de la distància fins als ports, per on entraven les primeres matèries, i fins als centres de consum, els nuclis urbans. Com a contrapartida, també tenia avantatges: la gratuïtat de la utilització de l'aigua, una mà d'obra més barata i no tan reivindicativa com la urbana, i els beneficis fiscals concedits per fomentar el poblament rural. La difusió que van tenir deixa ben palès que els avantatges eren superiors.

Les colònies industrials.

(Gran Enciclopèdia Catalana Online)

Conjunt d'instal·lacions industrials separat dels nuclis de població, amb cases per a obrers i encarregats, església, escola, economat i altres dependències. Les primeres colònies industrials foren establertes a la Gran Bretanya a la segona meitat del s XIX com a conseqüència de la revolució industrial i per tal d'aprofitar en llur origen les fonts d'energia, concretament els salts d'aigua per a moure la maquinària tèxtil. Al mateix temps, representaren una revaloració dels sistemes econòmics medievals, pràcticament feudals, sota l'aparença de lluitar contra el pauperisme i les miserables condicions de treball i d'habitatge dels *slums* anglesos, però sovint tingueren la finalitat inconfessada de controlar totalment els treballadors, tant per la impossibilitat d'aquests de canviar de feina com pel fet de no poder-los proporcionar a preus abusius els aliments a través dels economats. S'estengueren, però no gaire, a França, Bèlgica i Alemanya.

Als Països Catalans foren introduïdes per industrials tèxtils (filatures de cotó) relacionats amb la Gran Bretanya. S'instal·laren al llarg dels rius del Principat: el Llobregat, el Ter, el Cardener, el Fluvià, el Freser i, excepcionalment, el Segre. Del 1880 al 1928 assoliren milers de llocs de treball i un potencial energètic considerable. Els abusos derivats d'aquest sistema feren que progressivament els obrers preferissin uns altres llocs de treball i, després de la guerra civil de 1936-39, entraren en un període de forta decadència. Les condicions de treball i les socials eren molt gravoses: obligació, tant per a l'obrer com per als seus familiars, de treballar exclusivament per a l'empresa, condicionament fins i tot en els matrimonis (eren afavorits els que es produïen entre treballadors de la mateixa colònia), acomiadament i pèrdua de la casa si no complien aquestes condicions, impossibilitat pràctica d'associar-se o d'organitzar vagues, etc. Les pràctiques de tipus feudal tenien llur paral·lelisme en l'obligació del compliment dels deures religiosos (les colònies tenien capella i sacerdot propi), en la presència d'un edifici senyorial on residia o estiuejava el propietari, en els conjunts anònims de les petites cases dels treballadors. En llur origen foren ben rebudes pels habitants de les altes valls del Principat, molt perjudicats per les guerres carlines i mancats de treball i sovint d'habitatge; la facilitat de transport en disminuï la importància econòmica i social. Algunes colònies (la Güell o la Sedó) arribaren al miler d'habitants. Jurídicament eren regides pel decret llei de Colònies Industrials del 1889. Algunes, com la colònia *Güell*, té un especial interès arquitectònic per la seva església (obra d'Antoni Gaudí) i per la seva urbanització; les més importants foren, a més, les colònies *Rosal*, *Sedó*, *Vidal*, *el Borràs* i *l'Ametlla de Merola*.